

Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çocuklarının Karşılaştığı Eğitim Zorlukları ve Çözüm Önerileri: Ebeveyn Görüşleri*

Educational Challenges Faced by Children of Seasonal Agricultural Workers and Solution Suggestions: Insights from Parents**

İlkay Gökçe¹, Necla Şahin Fırat²

¹Sorumlu Yazar, Öğr. Gör. Ege Üniversitesi, gokceilkayizmir@gmail.com,
(<https://orcid.org/0000-0003-3098-0452>)

² Prof. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi, necla.sahin@deu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0001-8710-9516>)

Geliş Tarihi: 21.05 2024

Kabul Tarihi: 24.11.2024

ÖZ

Bu çalışma, mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının eğitime ilişkin bakış açılarını keşfetmeyi ve karşılaştıkları zorlukları ele almak için çözümler önermeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemine uygun olarak fenomenolojik bir çalışma olarak yürütülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme ve katılımcı gözlem yoluyla veri toplanmıştır. İzmir ili, Menemen İlçesi'nde yer alan üç farklı okulda Ekim 2022 - Ocak 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen görüşmeler ve gözlemler yoluyla, bu işçilerin deneyimlerine dair içgörü kazanmak için veri toplanmıştır. Sonuçlar, okullara devam sorunlarının temel olarak ekonomik kısıtlamalara, ulaşım engellerine ve çocukların karşılaştığı ayrımcılık örneklerine atfedildiğini göstermektedir. Önerilen çözümler arasında, sık sık yer değiştirmelerine rağmen eğitim sürekliliğini sağlamak için yatılı okulların kurulması, mali yükleri hafifletmek için ekonomik destek sağlanması ve ebeveynler için istikrarlı istihdam fırsatlarının teşvik edilmesi yer almaktadır. Paydaşlar bu sorunları ele alarak mevsimlik tarım işçilerinin çocukları için daha kapsayıcı ve destekleyici bir eğitim ortamı yaratmaya çalışabilir ve nihayetinde akademik başarılarını ve sosyo-ekonomik refahlarını arttırabilirler.

Anahtar Kelimeler: Mevsimlik tarım işçileri, çocukların eğitimi, eğitim sorunları, geçici istihdam.

ABSTRACT

This study aims to explore the perspectives of seasonal agricultural workers regarding their children's education and propose solutions to address the challenges they face. The research was conducted as a phenomenological study in accordance with the qualitative research method. Through semi-structured interviews and participant observations conducted between October 2022 and January 2023 in three different schools in Menemen District, Izmir province, data were collected to gain insights into the experiences of these workers. Results indicate that attendance problems in schools are primarily attributed to economic constraints, transportation barriers, and instances of discrimination faced by their children. Proposed solutions include the establishment of boarding schools to ensure educational continuity despite frequent relocations, providing economic support to alleviate financial burdens, and promoting stable employment opportunities for parents. By addressing these issues, stakeholders can work towards creating a more inclusive and supportive educational environment for the children of seasonal agricultural workers, ultimately fostering their academic success and socio-economic well-being.

Keywords: Seasonal agricultural workers, children's education, educational challenges, transient employment.

*Bu çalışma ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazar tarafından yürütülen "Mevsimlik Tarım İşçisi Ailelerin Çocuklarının Eğitime Erişimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

** This study was produced by the first author under the supervision of the second author as part of the research project titled 'Access to Education for Children of Seasonal Agricultural Labourers: Problems and Solution Suggestions' conducted by the first author under the supervision of the second author.

GİRİŞ

İşçilik tüm dünyada yüzyıllardır süregelen mesleklerden biri olup ilk zamanlarda genellikle erkek olan işçiler ulaşım ve madencilik sektöründe, sanayide ve büyük ölçekli tarımda istihdam edilmişlerdir (Van Der Linden, 2008). Bu geleneksel işgücü yapısı, bugün, tarım dahil, çeşitli sektörlerle ilişkilendirdiğimiz rol ve sorumlulukların temelini oluşturmaktadır. Tarım deyince akla bitki ve hayvanlarla ilgili uğraşlar, elde edilen ürünler ve bu ürünlerle ilgili tüm işlemler gelmektedir. Hatta tarım, hasadı yapılan ürünlerden tutun da evcilleştirilen hayvanlar vasıtasıyla elde edilen ürünlere kadar, tüm insanların yaşamlarının sürdürülebilirliğini sağlayan birçok mahsulün üretildiği pek çok yöntemi ifade etmek için kullanılan en kapsamlı kavramdır (Harris & Fuller, 2014). Tarım alanında uzun süredir varlık gösteren mevsimlik tarım işçiliği ise, küresel tarım endüstrisinin hayati bir bileşenini oluşturmakta, gıda üretimine ve tedarik zincirlerine önemli katkılar sağlamaktadır. Bununla birlikte, bu sektörde çalışan bireyler genellikle güvencesiz çalışma koşulları, sağlık ve eğitime yetersiz erişim ve sınırlı sosyal destek sistemleri gibi çeşitli sosyo-ekonomik zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Mevsimlik tarım işçilerinin (MTİ'nin) çocukları ebeveynlerinin mesleği ve yaşam tarzıyla ilgili benzersiz zorluklar yaşayan, özellikle hassas bir grubu temsil etmektedir (Beleli, 2013; Uysal, vd., 2016; Benek & Baydemir, 2021).

Mevsimlik tarım işçiliği, küresel gıda üretiminin temel taşlarından birini oluşturmakta ve çoğalan nüfusun sürekli artan taleplerinin karşılanmasına önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte, bol hasat ve pitoresk manzaraların ardında, tarlalarda çalışan bireylerin karşılaştığı karmaşık bir zorluklar ağı yatmaktadır. Bu zorluklar arasında MTİ ve çocukları, sayısız sosyo-ekonomik, mesleki ve eğitimsel engelle boğuşan, özellikle savunmasız bir nüfusu temsil etmektedir (Perloff vd., 1998).

Sorunun temelinde mevsimlik tarım işçiliğinin güvencesiz ve geçici doğası yatmaktadır. Diğer sektörlerdeki meslektaşlarının aksine, mevsimlik tarım işçileri genellikle sınırlı süreli sözleşmelere bağlı olup istihdam fırsatlarının peşinde devamlı göç etmek zorundadır. Sürekli bir altüst oluş ve yeniden yerleşim döngüsüyle karakterize edilen bu göçebe yaşam tarzı, işçiler ve aileleri üzerinde derin zorluklar yaratmakta; sosyal ağları, eğitim sürekliliğini ve temel hizmetlere erişimi sektöre uğratmaktadır (Holmes, 2020). Dahası, mevsimlik tarım işçiliğinin geçici ve düşük ücretli yapısı, işçilerin kırılganlığını daha da artırarak onları bir yoksulluk ve bağımlılık döngüsüne hapsedmektedir. Çoğu zaman en temel ihtiyaçlarını bile karşılayamayan ücretlerle, MTİ kendilerini yoksulluk sınırında bulmakta, dalgalı piyasa koşulları ve artan yaşam giderleri arasında kendilerine ve ailelerine bakmak için mücadele etmektedirler. Bu ekonomik güvencesizlik sadece işçilerin refahını baltalamakla kalmamakta, aynı zamanda kuşaklar arası yoksulluk döngülerini de sürekli kılmakta ve nihayetinde bunun etkilerini genellikle çocuklar yaşamaktadır (Holmes, 2020; Holden, 2002).

MTİ'nin çocuklarının karşılaştığı benzersiz koşullar bu zorlukları daha da artırmaktadır. Hareketlilik ve istikrarsızlıkla tanımlanan bir dünyaya doğan bu çocuklar, eğitim fırsatlarının geçici olduğu ve sosyal entegrasyonun zor olduğu bir gerçekliğin içine itilmektedir. Ebeveynlerine tarlalarda eşlik etmek zorunda kalan ve çoğu zaman çalışma lehine örgün eğitimden vazgeçen bu çocuklar, potansiyellerini tam olarak gerçekleştirme ve ailelerini esir alan yoksulluk döngüsünden kurtulma şansını reddeden bir gerçeklikle mücadele etmektedir (Uzundere & Gülcan, 2014).

Bazı çalışma bulguları, ailelerin bu tekrarlanan ayrılıklardan genellikle olumsuz etkilendiğini ve bunun özellikle çocukların ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerinde olumsuz sonuçlar

doğurduğunu göstermektedir. Çocukların davranışsal zorlukları arasında genellikle düşük okul performansı, suça karışma, uyuşturucu ve daha çok erkek çocukları arasında görülen alkol bağımlılığı ve kız çocukları arasında rastlanan erken hamilelikler yer almaktadır (McLaughlin vd., 2018; Arceo vd., 2002).

Türkiye’de MTİ üzerine yapılan bazı çalışmalarda, mevsimlik tarım işçilerinin ve çocuklarının yaşadıkları temel sorunlar ve çözüm önerileri gerek ebeveynler gerek MTİ’nin çocukları gerekse çocukların öğretmenleri ve okul yöneticileri açılarından ele alınmıştır. Toprak yetersizliği, tarımsal alanlarda işgücü açığı, ulaşım, barınma, çalışma koşulları, iş güvenliği, sosyal güvenlik, ücret, eğitim, iş bulma, örgütlenme, iletişim, çocuk işçiliği, sosyo-ekonomik durum, sağlık sorunları ve düşük yaşam standartları (Görücü & Akbıyık, 2010; Koruk, 2010; Yiğit vd., 2017, Şen & Altın, 2018; Akalın, 2018; Baş, 2019; Mertol vd., 2021; Avcı & Ekici, 2023) gibi problemler ortaya çıkarılmıştır. Bunlara ek olarak, yalnızca çocukların eğitim sorunlarına eğilen bazı çalışmalarda öğretmen ve veli görüşleri ele alınarak sorunlar ve çözüm önerileri saptanmaya çalışılmış (Uzundere, 2015; Tabcu, 2015; Uzun & Şahan, 2021; Avcı ve Ekici, 2023) ve diğer bazı çalışmalarda ise, çocukların eğitim sorunlarıyla ilgili aileler, çocuklar, öğretmenler, okul yöneticileri ve İl Mili Eğitim Yöneticileriyle görüşme yapılmıştır (Uysal, vd., 2016). Yapılan derleme çalışmalarıyla MTİ’nin çocukları için eğitim modelleri de önerilmiştir (Karaman & Taşçıoğlu, 2020; Benek & Baydemir, 2021).

Bu acil sorunlar ışığında, MTİ’nin ve çocuklarının karşılaştıkları zorlukların kapsamlı bir şekilde incelenmesi zorunludur. Yaşadıkları deneyimlerin sosyo-ekonomik, mesleki ve eğitimsel boyutlarını inceleyerek, işgücünün bu hayati ancak göz ardı edilen kesiminde eşitsizliği ve marjinalleşmeyi sürdüren karmaşık faktörler ağını çözmeye başlayabiliriz. Ampirik araştırma ve eleştirel analiz yoluyla, sistemik engelleri ele almayı ve MTİ ve çocukları için daha fazla eşitlik ve sosyal adaleti teşvik etmeyi amaçlayan kanıta dayalı politika ve müdahalelerin önünü açabiliriz (Yiğit, vd., 2017; Benek & Baydemir, 2021). Ayrıca MTİ’nin çocuklarının -başta eğitime erişim konusunda olmak üzere- yaşadıkları zorlukların özellikle bu sorunu birebir yaşayan MTİ’nin perspektifinden ele alınması ve onların beklenti ve önerilerinin dikkate alınması anlamlı olabilir. Böylece araştırma bulguları, göz ardı edilen sessiz çoğunluğa ilişkin toplumun çeşitli kesimlerinde farkındalık oluşturabilir. Bir başka deyişle, sözü edilen çalışmalarda ele alınan konulara ve elde edilen sonuçlara dayanılarak, bu araştırmanın daha önceki çalışmalarda yer almamış olan İzmir, Menemen bölgesindeki üç farklı okulun gezici ve yerleşik MTİ’yle hem görüşme hem de gözlem yoluyla yürütülmüş olması alana katkı sağlayacak niteliktedir.

Bu doğrultuda, bu çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır?

1. MTİ’nin, çocuklarının eğitime erişim sorunlarına yönelik görüşleri nasıldır?
2. MTİ’nin, çocuklarının eğitime erişim sorunlarının çözümüne yönelik önerileri nelerdir?

YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Araştırma, nitel desenlerden fenomenoloji araştırmalarına uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik araştırma, belirli bir hedef kitlenin bir fenomen veya kavrama yönelik olarak yaşadıkları deneyimlerin oluşturduğu ortak bir anlamı keşfetmeye çalışmaktadır (Creswell, 2021).

Katılımcılar

Bu çalışmanın katılımcıları, İzmir’in Menemen ilçesinin üç farklı kırsalındaki ilkokul ve ortaokul çağında çocukları olan dokuz mevsimlik tarım işçisidir. Katılımcılar maksimum

çeşitlilik örnekleme tekniğine göre seçilmiştir. Farklı bakış açıları ve deneyimleri yakalayabilmek için yaş, cinsiyet, etnik köken ve coğrafi konum açısından çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Katılımcılarla ilgili bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1.

Katılımcı Demografik Bilgi

Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim	MTİ olarak süre	Memleket
Sinan	Erkek	42	Meslek Lisesi	Yedi-sekiz yıldır	Urfa
Fadime	Kadın	35	İlkokul terk	Çocukluktan beri	Diyarbakır
Mustafa	Erkek	43	Meslek Lisesi	Üç yıldır	Mardin
Kazım	Erkek	47	Ortaokul terk	Çocukluktan beri	Urfa
Sevim	Kadın	44	İlkokul mezunu	Çocukluktan beri	Kocaeli
Muhammed	Erkek	58	Lise terk	Çocukluktan beri	Mardin
Ferit	Erkek	47	Lise terk	Çocukluktan beri	Balıkesir
Sacit	Erkek	51	Ortaokul terk	Çocukluktan beri	Kocaeli
Suna	Kadın	39	İlkokul mezunu	Beş yıldır	Urfa

2.2. Veri Toplama

Bu çalışmanın verileri, katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve sahada katılımcı gözlem yaparak toplanmıştır. Görüşmeler ve gözlemler bir iletişim uzmanıyla birlikte gerçekleştirilmiş, böylece tüm veri toplama sürecinin ve elde edilen verinin sağlaması yapılmıştır. Görüşme soruları, MTİ’nin, özellikle çocuklarının eğitimi ve çocuklarını okula göndermelerinin önündeki engeller konusunda karşılaştıkları zorluklara ilişkin görüş ve deneyimlerini keşfetmek ve katılımcıların yaşadıkları deneyimlere ilişkin ayrıntılı anlatılar ve içgörüler ortaya çıkarmak üzere hazırlanmıştır. Birinci ve ikinci alt problemlere yönelik örnek sorular şu şekildedir:

1. alt problemle ilgili örnek sorular:

- *Size göre çocuğunuzun/çocuklarınızın eğitimle ilgili yaşadığı başlıca sorunları nelerdir?*
- *Çocuğunuz/çocuklarınız sizin çalışma hayatınızdan nasıl etkileniyor?*

Sonda sorular:

- *Çocuğunuz/çocuklarınız okula devam ediyor mu?*

Cevabınız EVET ise;

- *Çocuklarınızın okuldaki diğer çocuklarla ilişkileri nasıl?*

2. alt problemle ilgili örnek sorular:

- *Çocuğunuzun/ çocuklarınızın eğitimle ilgili sorunlarını çözmek için neler önerirsiniz?*

- *Elinizde yetki olsa neler yaparak çocuklarınızın eğitimiyle ilgili sorunlarını çözerdiniz?*

Sonda sorular:

- *Okul müdür ve müdür yardımcılarından neler beklersiniz?*

Katılımcı gözlem ise sahada, yani MTİ’nin çalıştıkları tarlalarda ve zaman zaman ailelerin evlerinde/muşambalarla kaplı barınaklarda yarı yapılandırılmış ve doğal gözlem şeklinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yapılırken elde edilen bilgilerde soru işaretli olarak kalan ve daha

fazla detaylandırma isteyen konularla ilgili notlar alınmış ve gözlem yapılırken bu eksikliklerin tamamlanması hedeflenmiştir. Ayrıca, MTİ'nin konuya ilişkin duygu ve düşünceleri, çocuklarıyla ilgili endişeleri ve eğitime yaklaşımları onların yüz ifadeleri, jest ve mimikleri, bir iletişim uzmanıyla birlikte gözlemlenerek anlaşılmasına çalışılmıştır. Katılımcı gözlem, bazı açılardan nitel veri toplama yöntemlerinin hem en doğal hem de en zorlayıcı olanıdır. Araştırmacıyı insan deneyimlerinin en temeline bağlar, belirli bir bağlamda insan davranışının nasıl ve nedenlerini daldırma ve katılım yoluyla keşfeder. Bu tür bir keşif, hepimizin hayatımız boyunca bunu tekrar tekrar yapmış olmamız; kendi ailelerimizin, etnik ve ulusal kültürlerimizin, çalışma gruplarımızın ve kişisel çevrelerimizin ve derneklerimizin üyeleri olmanın ne anlama geldiğini öğrenmemiz açısından doğal ve değerlidir (Guest vd., 2013). Bu süreçle ilgili önceden işçilerden onay alınmış ve belirli günlerde bu işçilerin çalışmaları, çalışırken yaşadıkları durumlar, çocuklarıyla iletişimleri, kendilerinin ve çocuklarının yaşadıkları zorluklar gözlemlenmiş ve notlar alınarak metne dönüştürülmüştür.

2.3. Süreç

Görüşmeler yapılmadan önce, katılımcıların haklarının ve gizliliğinin korunmasını sağlamak için görüşme ve gözlem yapılacak ailelerden izin alınmıştır. Katılımcılara gezici ve yerleşik mevsimlik tarım işçi çocuklarının devam ettiği okulların yöneticileri, ilgili mahalle muhtarları ve "dayıbaşı" denilen çalışanlar aracılığıyla ulaşılmıştır. Çalışmaya katılmadan önce tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onama formu alınmıştır.

Görüşmeler, katılımcıların rahatlığını ve gizliliğini sağlamak için katılımcılar tarafından seçilen bir yerde gerçekleştirilmiştir. Başlangıçta bazı katılımcıların, çocuklarını okula göndermemeleriyle ilgili yetkililere ihbar edilme endişesi nedeniyle görüşme yapmak istemedikleri bilgisi kendileri tarafından ya da muhtar veya dayıbaşı tarafından araştırmacıya iletilmiştir. Asıl görüşmeler başlayana kadar, birkaç kez ziyaret edilerek, bu araştırmanın tamamen onların ve çocuklarının lehine yapıldığı ve amacın kesinlikle onlara zarar verebilecek hiçbir nokta içermeyeceği ifade edilmiştir. İnfomal olarak yapılan bu görüşmelerde, içten sohbetler ve iletişim yoluyla katılımcıların ön yargıları olabildiğince bertaraf edilmiştir.

Her bir görüşme oturumu yaklaşık 45-60 dakika sürmüştür ve görüşmeler not edilmiştir. Görüşme süreci, ortaya çıkan temaların keşfedilmesine ve katılımcıların kendi bakış açılarını kendi kelimeleriyle paylaşmalarına olanak tanıyan esnek ve açık uçlu bir yaklaşımla karakterize edilmiştir.

Gözlem, işçilerin çalıştıkları tarlalara gidilerek ve tüm gün işçiler, onların çalışma ortamları, birbirleriyle ve çocuklarıyla ilişkileri ve genel durumları izlenerek gerçekleştirilmiştir. Zaman zaman evlerde/ muşambalarla kaplı barınaklarda da gözlem yapılmıştır. Gözlem yapılırken önceden belirlenen "ebeveyn-çocuk ilişkisi, ebeveynin eğitimle ilgili konular konuşulurken sergiledikleri tutumları, tarlalarda ve evlerde çocuklarından beklentileri, çocukların ebeveynle iletişimi" gibi önceden gözlemlenmesi hedeflenen noktalarla ve iletişim uzmanı olarak süreçte araştırmacıya destek olan diğer araştırmacının "sessiz iletişim"le ilgili gözlemlerine yönelik notlar alınmıştır. Gözlemler, tarlalarda 4-6 saat kadar, evlerde ise 2 saat kadar sürmüştür.

2.4. Veri Analizi

Görüşmelerde sorulan sorulara verilen tüm yanıtlar eksiksiz bir şekilde not edilmiş ve verilerdeki örüntüleri, temaları ve temel içgörülerini belirlemek için tematik analiz kullanılmıştır. Elde edilen yanıtlar yinelemeli bir süreç kullanılarak satır satır kodlanmış, kodlar kapsayıcı temalar ve alt temalar halinde düzenlenmiştir. Bulguların inandırıcılığını ve güvenilirliğini artırmak için sürekli karşılaştırma ve üçgenleme kullanılmıştır. Gözlem notları da hiç bir detay atlanmadan yazıya dökülmüş ve bir başka alan uzmanı tarafından kontrol sağlanmıştır.

2.5.Güvenilirlik ve Tutarlılık

Çalışmanın güvenilirliğini ve tutarlılığını sağlamak için bir başka araştırmacı görüşme ve gözlem süreçlerine dahil edilmiş, üye kontrolü, akran bilgilendirmesi ve refleksivite (düşünümsellik) stratejileri kullanılmıştır. Üye kontrolü, katılımcılara doğruluk ve özgünlüklerini sağlamak için bulguları gözden geçirme ve doğrulama fırsatını içermektedir. Akran bilgilendirmesi, yorumları doğrulamak ve analizin güvenilirliğini artırmak için meslektaşlar ve alandaki uzmanlarla yapılan tartışmaları içermektedir. Görüşme sorularına verilen yanıtların değerlendirilme sürecinde nitel araştırmalarda ve eğitim sosyolojisi alanında uzman iki farklı akademisyenden ve araştırmacıdan destek alınmıştır. Tüm araştırmacılar tarafından ortaklaşa karar verilen sonuçlara göre analiz tarafsız ve güvenilir bir şekilde

Ayrıca, araştırma süreci boyunca olası önyargıları ve varsayımları kabul etmek ve azaltmak için düşünümsellik kullanılmıştır. Nitel çalışmalar bir dereceye kadar öznelliğe eğilimlidir, çünkü katılımcıların davranışlarının ve toplanan verilerin yorumlanması araştırmacının değerlerinden, inançlarından, deneyimlerinden ve ilgisinden etkilenir. Kişisel katılımın sürekli analizi ile karakterize edilen düşünümsellik, süreci açık ve şeffaf hale getirmeye yardımcı olan bir yoldur. Katılımcıların ve araştırmacının süreç ve sonuç üzerindeki karşılıklı etkisinin farkında olmak, nitel paradigma içinde titizliği sağlamanın hayati bir parçasıdır (Jootun vd., 2009).

Bu araştırma süresince, güvenilirlik ve tutarlılığın sağlanabilmesi için başlangıçtaki önyargıların ya da varsayımların etkisi ve araştırmaya yansımaları, veri toplama sürecine kadar detaylı bir şekilde sorgulanmıştır. Araştırmacının yaşı; etnik kökeni; sosyo-ekonomik durumu; eğitim seviyesi; profesyonel yaşamı; ilgi ve araştırma alanları ve bu çalışmayı yapmayla ilgili motivasyonu; araştırma süresince hissettikleri, düşünceleri, tepkileri düzenli olarak yazıya dökülmüş ve düşünümsel yaklaşım uygulanmıştır. Bunun yanı sıra, bu araştırma ortamına nasıl erişim sağlandığı ve araştırma detaylarına nasıl karar verildiği katılımcılara açıklanmış ve özellikle araştırmacıya destek olan ve kaynak sağlayan Kalkınma Atölyesi'nden söz edilmiştir. Bu atölyenin çalışmaları ve kar amacı gütmeyen MTİ'ne nasıl destek oldukları kanıtlarla gösterilmiştir. Bu sorgulama süreci, alınan notlar ve gösterilen kanıtlar sayesinde, katılımcılarla yapılan görüşmeler ve gözlem süresince, onlarla yakınlık kurulması ve onların deneyimleri ve bakış açılarıyla tam olarak ve bilinçli şekilde ilgilenmek mümkün olabilmektedir.

2.6.Sınırlılıklar

Bu çalışmada kullanılan metodolojinin doğasında bulunan bazı sınırlamaları kabul etmek önemlidir. Küçük örneklem büyüklüğü ve katılımcıların belirli demografik özellikleri, bulguların diğer bağlamlara veya popülasyonlara genellenilebilirliğini sınırlayabilir. Bu sınırlamalara rağmen, metodolojik şeffaflık ve refleksivite (düşünümsellik) yoluyla çalışmanın titizliğini ve geçerliliğini sağlamak için çaba gösterilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde sunulan bulgular, MTİ'yle yapılan derinlemesine görüşmelerden ve tarım işçilerinin çalıştıkları tarlalarda ve evlerde/ muşambalarla kaplı barınaklarda yapılan gözlemler yoluyla elde edilmiş olup, işgücünün bu hayati ancak genellikle marjinalleştirilmiş sektöründe yer alan bireylerin bakış açılarını ve deneyimlerini aydınlatmayı amaçlamaktadır. Sistematik analiz ve tematik kodlama yoluyla, mevsimlik tarım işçiliğinin sosyo-ekonomik, mesleki ve psikososyal boyutlarına ışık tutan kilit temalar ve içgörüler ortaya çıkmıştır.

3.1. Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çocuklarının Eğitime Erişimine Yönelik Sorunları

MTİ'nin çocuklarının karşılaştığı sorunlara ilişkin mevsimlik tarım işçisi ailelerle yapılan görüşmeler ve gözlem sonucunda sağlanan verilere dayanarak oluşturulan kategoriler okula

gönderememe, sürekli değişen düzen, ekonomi, dışlanma, öğretmen baskısı ve ulaşım olarak ele alınmıştır.

3.1.1.Okula gönderememe

Ebeveynlerin iş yükümlülükleri nedeniyle çocukları okula gönderememe sorunu, görüşme yapılan çoğu aile tarafından dile getirilmiş olup, ailelerin ekonomik ihtiyaçları ile eğitim öncelikleri arasındaki çatışmayı vurgulamaktadır. Çocukların okulda değil tarlalarda aileleriyle birlikte çalışıyor, daha küçük çocuklara bakıyor ya da tarla kenarlarında oynayarak ailelerinin işlerinin bitmesini bekliyor olmaları onların okula gönderilememesi sorununa kanıt niteliğindedir.

Katılımcılardan Fadime şu sözleri sarf etmiştir:

“Biz gönderemiyoz okula. Habire yer değiştiriyoz hem, hem de çalışmamız lazım. Bebelere nerden yemek alcaz? Kışı var, odunu var. Zor. Okula gitmezler.”

Ferit ve Hayati de benzer bir görüşü savunmaktadır. Ferit şu sözleriyle durumu açıklamıştır:

“Okumayı zor söktüler git gel. İkinin kafası basar ama gidemezler okula. Kız zaten napacak! Oğlanın da eli işe yatkın. Para kazanır.”

Sevim ve Mikail şu konuya da parmak basmışlardır:

“Okul olunca nolacak ki? Çalışsın. İşi öğrensin.”

3.1.2.Sürekli değişen düzen

Sürekli göç, sabit bir konutun olmaması ve farklı okullara gitme ile ilişkili olarak sürekli değişen rutinler sorunu, MTİ'nin yaşam tarzlarının çocukların eğitimi üzerindeki yıkıcı doğasının altını çizmektedir.

Katılımcılardan Mustafa, bu konuya ilişkin düşüncesini şu şekilde dile getirmiştir:

“Yerleşik bir düzenimiz olmadığı için olumsuz etkileniyorlar.”

3.1.3.Ekonomi

Okul masrafları için harçlık sağlayamama; görüşme yapılan tüm aileler tarafından vurgulanmış, kitap alamama ve çocuklara harçlık verememe durumu da üzüntüyle dile getirilmiştir. Çalışan ailelerin ve çocukların tarlalarda ve evlerde gerçekleştirilen gözlemler, bu ailelerin içinde buldukları zor ekonomik koşulları ve son derece yoksul durumlarını gözler önüne serer niteliktedir.

Katılımcılardan Kazım bu konuda durumu şöyle özetlemiştir:

“Keşke çok param olsa, çalışmasam, okutsam çocuklarımı.”

3.1.4.Dışlanma

MTİ, çocuklarının akran grupları içinde yaşadıkları dışlanma, alay edilme ve dalga geçilme vakalarına ve karşılaştıkları sosyal zorluklara işaret etmişlerdir. Bu da doğal olarak öz saygılarını ve akademik performanslarını etkilemektedir.

Suna, duruma ilişkin şöyle görüş belirtmiştir:

“Benimkiler hep üzgün geliyo. Almyolarmış aralarına oyunda.”

3.1.5.Öğretmen baskısı

Ailevi ve lojistik kısıtlamalara rağmen öğretmenlerin okula devam etme ve ders çalışma baskısı, MTİ'nin çocuklarının karşılaştığı benzersiz koşullara yönelik anlayış veya uyum eksikliğine işaret etmektedir.

Bu konuyla ilgili Muhammed şu sözleri sarf etmiştir:

“Çok karışıyo öğretmenler. Bi denk dursalar ya. Sanki biz keyfimizden ediyoz.”

3.1.6.Ulaşım

Okulların uzaklığı ve ulaşım hizmetlerinin yokluğuyla ilgili zorluklar, özellikle kırsal veya uzak bölgelerdeki MTİ'nin çocuklarının eğitime erişimindeki zorlukları daha da artırmaktadır.

Özetle, görüşme ve gözlem sonuçları, MTİ'nin çocuklarının eğitim deneyimlerini etkileyen ekonomik zorluklar, sosyal dışlanma ve lojistik engeller de dahil olmak üzere, bir dizi önemli zorluğu ortaya koymaktadır. Bu sorunların ele alınması, eğitime eşit erişimin sağlanması ve MTİ'yle ilişkili yaşam tarzı faktörlerinin çocukların öğrenme sonuçları üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması için devlet kurumlarının, eğitim kurumlarının ve toplum kuruluşlarının desteğini içeren çok yönlü bir yaklaşım gerektirmektedir.

Katılımcılardan Sacit, diğer velilerin verdiği bilgiye paralel olarak ulaşım ile ilgili sıkıntılarını şu şekilde ifade etmiştir:

“Nasıl gönderelim ki her gün okul? Okul uzak, araba yok. Biz erken işe gidiyoz. Geç dönüyo. Çocuk yollarda telef olur.”

3.2. Mevsimlik Tarım İşçilerinin, Çocuklarının Eğitime Erişim Sorunlarına Çözüm Önerileri

MTİ'nin çocuklarının sorunlarına yönelik çözümlere ilişkin görüşmelerden ve gözlemden elde edilen verilere dayanarak devletin sabit iş vermesi, yatılı okul, aile-çocuk kaynaştırması, diğer çocuklardan hoşgörü, ekonomik destek, yerleşik hayat ve gezici öğretmen kategorileri oluşturulmuştur.

3.2.1. Devlet iş versin

MTİ'nin çocuklarının ebeveynlerinden en az birine istikrarlı bir iş sağlayan hükümet girişimleri, görüşme yapılan tüm aileler tarafından dile getirilmiş olup çok önemli görülmektedir. Bu durum, MTİ'nin çocuklarının eğitimini desteklemek için ekonomik istikrarın önemi konusunda görüşülen kişiler arasında bir fikir birliği olduğunu göstermektedir.

Ferit, bu konudaki düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çocuklarımızın istikrarlı bir düzeni ve okul hayatının olması için, (devlet yetkililerinin yerinde olsam) bize sabit bir iş vermeye çabalardım.”

3.2.2.Yatılı okullar

Yatılı bölge okulları, özellikle ebeveynlerin mevsimlik tarım işçileri olarak çalışmalarını nedeniyle sık sık yer değiştirmelerine rağmen eğitimin sürekliliğinin sağlanması açısından MTİ'nin, çocukların eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için potansiyel bir çözüm olarak ortaya çıkmaktadır.

Sinan, konuya ilişkisini görüşünü şöyle belirtmiştir:

“Yatılı okul olabilir dediğim gibi. Ama çocukların çalıştırmaması için ailelerin de maddi desteklenmesi lazım.”

3.2.3. Aile-Çocuk Kaynaştırması

Mevsimlik tarım işçisi aileleri ile mevsimlik tarım işçisi olmayan aileler arasında entegrasyonu teşvik eden faaliyetler ve çocuklarla birlikte faaliyetlerde bulunma, çoğu aile tarafından vurgulanmıştır. Bu, sosyal entegrasyonun ve yakın MTİ topluluğunun ötesindeki destek ağlarının önemini kabul edildiğini göstermektedir.

Katılımcılardan Ferit, kaynaşma ve entegrasyonla ilgili olarak şunu ifade etmiştir:

“Düzeni değişen çocuklar ve ailelerin bir araya gelip kaynaşmaları için bi şeyler düzenlense iyi olur.”

3.2.4. Diğer çocuklardan hoşgörü

Mevsimlik tarım işçisi olmayan çocukların mevsimlik tarım işçisi çocuklara karşı hoşgörü göstermesi gerektiği algısı MTİ'nin çocukların dışlanmasını veya marjinalleştirilmesini önlemek için eğitim ortamlarında kapsayıcılığın teşvik edilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Suna'nın bu konuya ilişkin sözleri şu şekildedir:

“İşçi çocuğu olmayan da var elbet. Ama onlar bizmkini istemez. Oyunlarına alsalar aslında iyidir bizim çocuk. Dışarıda kalıyo. Çok ağlıyo o zaman. Ben de gitme okula diyom o zaman.”

3.2.5. Ekonomik destek

Okul yardımı, hane halkı ihtiyaçları yardımı ve okul yardımı da dahil olmak üzere çeşitli ekonomik destek biçimleri, görüşülen aileler tarafından altı çizilen çözüm önerilerinden biridir.

Görüşmeye katılanlardan Sacit, tüm diğer katılımcılarla orta görüşle, ekonomik desteğin önemini şu şekilde anlatmıştır:

“Para olsa, bizim ekonomimiz iyi olsa, niye göndermeyelim çocuğu okula? Ne bileyim, çocuğa burs mu olur, bize ek gelir mi olur, bi şey lazım. Yetiremiyoruz.”

3.2.6. Yerleşik hayat

Sabit bir iş ve sabit bir ev ile karakterize edilen yerleşik bir yaşam tarzının tercih edilmesi, çocukların eğitimini etkili bir şekilde desteklemek için yaşam koşullarında istikrar ve tutarlılık arzusuna işaret etmektedir.

Sevim, diğer katılımcıların da altını çizdiği yerleşik hayat konusunu şu şekilde dile getirmiştir:

“Ya annenin ya babanın sabit işi olsa, biz de yerimizde kalsak, habire oraya buraya gitmesek, çocuk da kendi okuluna gidebilse biter bu der.”

3.2.7. Gezici öğretmenler

Mevsimlik tarım işçisi ailelerin yoğun olarak yaşadığı bölgelere gezici öğretmenler gönderilmesi önerisi, uzak veya geçici topluluklardaki mevsimlik tarım işçisi çocuklara ulaşmak için özel bir eğitim desteğine duyulan ihtiyacın kabul edildiğini göstermektedir.

Bu konuyla ilgili, tarladaki gözlem esnasında, Suna görüş beyan etmiştir. Suna, “bak biz buraları geziyoruz hep çalışmaya, çocuklar da burda, görüyon. Öğretmenler de gezse, bizimkilere şuracıkta öğretse bi şeyler.” diyerek gezici öğretmen fikrini iletmiştir.

Sonuç olarak analiz, MTİ'nin çocuklarının karşılaştığı eğitim zorluklarını ele almak için istikrarlı istihdam, sosyal entegrasyon, mali yardım ve kapsayıcı eğitim ortamlarını vurgulayan kapsamlı bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Bu çözümlerin etkili bir şekilde uygulanması, MTİ'nin çocuklarının bütünsel refahını ve akademik başarısını sağlamak için devlet

kurumlarının, eğitim kurumlarının ve toplum paydaşlarının işbirliğine dayalı çabalarını gerektirmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, MTİ'nin çocuklarının karşılaştığı eğitim sorunları görüşme ve gözlemlere dayanarak araştırılmıştır. MTİ'nin çocuklarının eğitime erişimlerini ve eğitimde başarılı olmalarını engelleyen çeşitli zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu zorluklar arasında ebeveynlerin iş yükümlülükleri nedeniyle okula düzenli olarak devam edememe, sık göçe bağlı olarak sabit bir yaşama sahip olmamaları nedeniyle sürekli değişen yaşam tarzları, temel eğitim kaynaklarına erişimi engelleyen ekonomik zorluklar, akran grupları içinde dışlanma ve zorbalık deneyimleri, lojistik kısıtlamalara rağmen okula devam etmeleri için öğretmenlerden gelen baskı ve özellikle kırsal alanlarda okula erişimi olumsuz etkileyen ulaşım sorunları yer almaktadır (Henderson, 2007; Tabcu, 2015; Uysal vd., 2016).

Görüşmelerde ve gözlemlerde ortaya çıkan baskın bir durum, MTİ'nin karşılaştığı sosyo-ekonomik zorluklarla ilgilidir. Katılımcılar sürekli olarak düşük ücretler, düzensiz istihdam fırsatları ve temel kaynaklara yetersiz erişim gibi konuların altını çizmiştir. Birçoğu, hava koşulları ve piyasa talepleri gibi kontrolleri dışındaki faktörlere bağlı olarak sıklıkla dalgalanan gelirlerinin öngörülemezliği konusunda hayal kırıklığı yaşadıklarını ifade etmiştir. Bu istikrarsızlık sadece maddi refahlarını etkilemekle kalmamış, aynı zamanda gelecekteki geçim kaynaklarına ilişkin belirsizlik ve güvensizlik duygularını da şiddetlendirmiştir.

Sonuçlar, MTİ'nin çocuklarının karşılaştığı eğitim zorluklarına katkıda bulunan sosyo-ekonomik, lojistik ve sosyal faktörlerin karmaşık etkileşimini vurgulamaktadır. Ebeveynlerinin mevsimlik tarım işçiliği alanındaki işlerinin geçici niteliği, okul eğitimlerini sık sık aksatmakta, bu da okula tutarsız devam ve düşük akademik performansla yol açmaktadır. Aileler harçlık ve kitap gibi okulla ilgili masrafları karşılamakta zorlandıkları için ekonomik zorluklar yaşamakta ve bu durum da, eğitime yönelik sıkıntıları daha da artırmaktadır. Ayrıca, MTİ'nin çocukları akranları tarafından sosyal dışlanma ve zorbalığa maruz kalabilmekte, bu da öz saygılarını ve okul faaliyetlerine katılma motivasyonlarını negatif yönde etkilemektedir.

Öğretmenlerin, ailelerinin yaşam tarzlarının getirdiği kısıtlamalara rağmen, çocukların okula devam etmeleri ve akademik olarak başarılı olmaları yönündeki baskıları, eğitim kurumlarında daha fazla anlayış ve desteğe duyulan ihtiyacın altını çizmektedir. Ayrıca, ulaşım sorunları -özellikle okulların yerleşim yerlerinden uzakta veya yetersiz hizmet alan bölgelerde olması- eğitime erişimde önemli engeller oluşturmaktadır.

Ayrıca katılımcılar, özellikle çocukların iş faaliyetlerine katılımı ile ilgili olarak, tarımsal çalışmanın gereklilikleri nedeniyle aile ilişkileri üzerinde oluşan baskının altını çizmiştir. Birçok katılımcı, çocuklarına eğitimi ve sosyal gelişimi için yeterli fırsatlar sağlayamadıkları nedeniyle suçluluk ve endişe duyduklarını ifade ederek mevsimlik tarım bağlamında iş, aile ve refah arasındaki karmaşık etkileşime vurgu yapmışlardır.

Sonuç olarak, MTİ'yle yapılan görüşmelerden ve gözlemlerden elde edilen bulgular, bu yoğun emek gerektiren sektörde çalışan bireylerin karşılaştığı çok yönlü zorluklara ve deneyimlere ilişkin değerli bilgiler sunmaktadır. Sosyo-ekonomik eşitsizliklerden mesleki tehlikelere ve psikososyal baskılara kadar, katılımcılar tarafından paylaşılan anlatılar, MTİ'nin ve ailelerinin refahını ve haklarını iyileştirmeyi amaçlayan kapsamlı politikalara ve müdahalelere duyulan acil ihtiyacın altını çizmektedir (Erdem & Ceylan, 2023). Paydaşlar, sistemik engelleri ele alarak ve daha fazla eşitlik ve sosyal adaleti savunarak, ilgili tüm bireylerin onurunu ve haklarını önceleyen daha sürdürülebilir ve kapsayıcı bir tarımsal işgücü oluşturmak için çalışabilirler.

Araştırma sonuçları, MTİ'nin ve çocuklarının tarlalarda yaşadıkları deneyimlere ilişkin değerli bilgiler sunmakta ve yaşamlarını şekillendiren sosyo-ekonomik, eğitim ve sağlıkla ilgili faktörlerin karmaşık etkileşimini aydınlatmaktadır. Bu nüfusun karşılaştığı zorlukların ele alınması; çalışma koşullarında iyileştirmeler, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim ve savunmasız çocuklara yönelik hedefli desteği kapsayan çok boyutlu bir yaklaşımı gerektirmektedir. Politika yapıcılar, eğitimciler ve paydaşlar, mevsimlik tarım topluluklarının refahını ve fırsatlarını artırmayı amaçlayan kapsayıcı politikalar ve müdahaleler formüle etmek için işbirliği yapmalıdır (Demir, 2015). Bulgularımıza dayanarak, MTİ'nin çocuklarının karşılaştığı eğitim sorunlarını ele almak için çeşitli öneriler geliştirilebilir.

Hükümetler, mevsimlik tarım işçiliği sektöründeki ebeveynler için istikrarlı istihdam olanakları sağlayan, mevsimlik tarım işçisi aileler için ekonomik istikrar sağlayan ve çocukların eğitimleri pahasına aile gelirine katkıda bulunma ihtiyacını azaltan politikalara öncelik vermelidir. Örneğin, ABD'de, Göçmen Eğitim Programı (MEP) 1966 yılının sonlarında Kongre tarafından kabul edilip Başkan Lyndon Johnson tarafından imzalanarak yasalaşmış ve program için ilk dokuz milyon dolar bir sonraki sonbaharda tahsis edilmiştir. Başından beri MEP, fon alan tüm eyaletlerin göçmen çocukların eğitimi konusunda diğer eyaletlerle koordinasyon içinde olmasını gerektirmiştir. Bu mevzuatın açık anlamı, çocukların tek bir yerde sınırlı ikamet süreleri boyunca var olan ihtiyaçlara yönelik hizmetlere odaklanmak yerine, tüm program ve hizmetleri, göçmen çocukları hareket ettikçe takip edecek daha geniş bir hizmet sürekliliği bağlamına yerleştirmektir (Arceo vd., 2002). Buna benzer bir uygulama Türkiye'de de koşullar doğrultusunda gerçekleştirilebilir.

Okullar ve eğitim kurumları -harçlık ve kitap gibi okulla ilgili harcamalar için mali yardım sağlamak ve sosyal ve duygusal zorlukları ele almak için danışmanlık hizmetleri sunmak da dahil olmak üzere- MTİ'nin çocuklarını hedefleyen destek programları uygulamalıdır.

Öğretmenler, ebeveynlerin çalışma yükümlülükleri ve sık sık yer değiştirmeleri nedeniyle karşılaştıkları zorlukları anlamak ve koşullarına uyum sağlamak için esnek öğrenme düzenlemeleri sağlamak da dahil olmak üzere, MTİ'nin çocuklarının benzersiz ihtiyaçlarını nasıl destekleyecekleri ve karşılayacakları konusunda eğitim almalıdır.

Toplumlar, mevsimlik tarım işçisi çocuklara karşı kapsayıcılığı ve hoşgörüyü teşvik etmeli, onların kendilerini değerli ve saygıdeğer hissettikleri destekleyici ortamlar oluşturmalıdır. Okul ortamlarında sosyal dışlanmayı ve zorbalığı önlemek için akran destek programları uygulanabilir.

Okul servisleri sağlamak veya toplu taşıma ağlarını iyileştirmek gibi ulaşım altyapısına yapılan yatırımlar, ulaşım engellerini hafifletmeye ve özellikle kırsal bölgelerdeki MTİ'nin çocuklarının eğitime eşit erişimini sağlamaya yardımcı olabilir.

Bu önerileri uygulayarak paydaşlar, MTİ'nin çocukları için daha destekleyici ve kapsayıcı bir eğitim ortamı yaratmak için birlikte çalışabilir ve böylece akademik ve sosyo-ekonomik olarak tam potansiyellerine ulaşmalarını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Akalın, M. (2018). Mevsimlik tarım işçilerinin barınma koşullarının değerlendirilmesi: Yenice, Tarsus, Silifke örnekleri. Sosyal Güvence(13), 1-30. <https://doi.org/10.21441/sguz.2018.65>
- Arceo, R., Kusserow, J. & Wright, A. (2002). Understanding the challenges and potential of migrant students. C. D. Thompson & M. F. Wiggins (Ed.), *The Human Cost of Food* (s. 222-247). University of Texas Press.

- Avcı, F., & Ekici, T. . (2023). Mevsimlik tarım işçisi çocuklar: okul devamsızlıkları ve öğrenme kayıpları üzerine bir durum çalışması. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(5), 757-773. <https://uleder.com/index.php/uleder/article/view/259>
- Baş, B. (2019). *Türkiye’de tarımsal dönüşüm ve mevsimlik tarım işçiliği : Adana örneği* (Order No. 28242684). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2473390324). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/turkiye-de-tarimsal-donuisum-ve-mevsimlik-tarim/docview/2473390324/se-2>
- Beleli, Ö. (2013). *Mevsimlik tarım işçiliği ve çocuklar, sorun analizi ve politika önerileri*. (Kalkınma Atölyesi Raporu, 2. Basım). Ankara.
- Benek, S. & Baydemir, R. (2021). Mevsimlik tarımda çocuk işçiliğini azaltmak için bir model önermesi: “Eğitime erişim ve iletişim birimi”nin kurulması. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(10), 45-57.
- Creswell, J. W. *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Siyasal Kitabevi.
- Demir, M. (2015). Mevsimlik tarım işçilerinin sosyal güvenlik haklarına ilişkin değerlendirmeler ve öneriler. *Çalışma ve Toplum*,1(44), 177-194. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2576333>
- Erdem, B. & Ceylan, M. (2023). Study of problems faced by the children of seasonal workers in the educational process. *International Journal of Eurasian Education and Culture*. 8(22), 1589-1611. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoecc.745>
- Guest, G., Namey, E. E. & Mitchell, M. L. (2013). *Collecting Qualitative Data, A Field Manual for Applied Research*. SAGE.
- Görücü, İ. & Akbıyık, N. (2010). Türkiye’de mevsimlik tarım işçiliği: Sorunları ve çözüm önerileri, *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 3(5), 189-219.
- Harris, D. R. & Fuller, D. Q. (2014). Agriculture: definition and overview. C. Smith (Ed.), *Encyclopedia of Global Archaeology* içinde (s. 104-113). Springer.
- Henderson, R. (2007). Educational issues for children of itinerant seasonal farm workers: a case study in an Australian context. *International Journal of Inclusive Education*. 8(3), 293-310. <https://doi.org/10.1080/1360311042000257708>
- Holden, C. (2002). Bitter harvest: housing conditions of migrant and seasonal farmworkers. C. D. Thompson & M. F. Wiggins (Ed.), *The Human Cost of Food* (s. 169-195). University of Texas Press.
- Holmes, S. M. (2020). *Fresh Fruit, Broken Bodies*. University of California Press.
- Jootun, D., McGhee, G. & Marland, G. R. (2009). Reflexivity: promoting rigour in qualitative research. *Nursing standard: official newspaper of the Royal College of Nursing*, 23(23), 42-6. <http://dx.doi.org/10.7748/ns2009.02.23.23.42.c6800>
- Karaman, S., & Taşçıoğlu, Y. (2020). Mevsimlik Tarım İşçiliğinde Türkiye İş Kurumu Odaklı Yönetim Modeli. *Bursa Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 34(1), 225-236.
- Koruk, İ. (2010). İhmal edilen bir grup: Göçebe mevsimlik tarım işçileri. *Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 1-22. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/821863>

- McLaughlin, J., Wells, D., Mendiburo, A. D., Lyn, A & Vasilevska, B. (2018). Tmeporary workers, temporary fathers: transnational family impacts of Canada's seasonal agricultural worker program. *Industrial Relations*, 72(4), 682-709, <https://doi.org/10.7202/1043172ar>
- Mertol, H., Akgeyik, M., Pirdoğan, A., Karaman, N. (2021). Mevsimlik Tarım İşçiliği Sorunları ve Çözüm Önerileri (Hilvan Örneği). *Eğitim Bilim Ve Araştırma Dergisi*, 2(1), 63-74.
- Perloff, J. M., Lynch, L. & Gabbard, S. M. (1998). Mgration of agricultural workers. *American Journal of Agricultural Economics*. 80(1), 154-164. <https://doi.org/10.2307/3180277>
- Şen, B. & Altın, C. (2018). Mevsimlik göç ve yoksulluk ilişkisi: Mevsimlik tarım işçileri örneği. *Motif Akademi Halkbilim Dergisi*, 11(23), 174-192. <http://dx.doi.org/10.12981/motif.470>
- Tabcu, G. (2015). *Mevsimlik tarım işçilerinin ortaokul çağındaki çocuklarının eğitim sorunlarının sosyolojik olarak incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adıyaman Üniversitesi.
- Uysal, M., Sayılan, F., Yıldız, A., Türk, E., Türkmen, N. & Korkmaz, N. (2016). Mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının temel eğitim sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 49(1), 183-201. https://www.academia.edu/30256604/Mevsimlik_Tar%C4%B1m_%C4%B0%C5%9F%C3%A7ilerin_%C3%87ocuklar%C4%B1n%C4%B1n_Temel_E%C4%9Fitim_Sorunlar%C4%B1?email_work_card=view-paper
- Uzun, A. & Şahan, G. (2021). Mevsimlik tarım işçisi annelerin ve çocuklarının eğitimlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(84), 1-18. <http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.45390>
- Uzundere, A. (2015). *Türkiyede mevsimlik tarım işçileri: Temel eğitim sorunları ve çözüm önerileri; fındık tarımı örneği*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi
- Uzundere, A. & Gülcan, M. G. (2014). Seasonal agriculture in Turkey: basic education issues and recommended solutions. *International Journal of Academiz Research*. 6(6), 183-191. <https://doi.org/10.7813/20754124.2014/6-6/B.28>
- Van Der Linden, M. (2008). *Workers of the World, Essays Toward a Global Labor History*. Volume 1. Brill.
- Yiğit, B., Çiçek, Ö. & Öztürk, M. (2017), Gezici mevsimlik tarım işçileri ile yerel mevsimlik tarım işçilerinin karşılaştırmalı analizi: Isparta ili örneği. *Ünye İİBF Dergisi*, 1(2), 1-25, <https://dergipark.org.tr/en/pub/uiibfd/issue/35259/318210>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Seasonal agricultural workers are indispensable to the agricultural sector, contributing significantly to food production and rural economies. However, their transient lifestyle often poses considerable challenges for their children's education. This study aims to delve into the perspectives of these workers on their children's educational experiences and propose viable solutions to mitigate the obstacles they encounter. The investigation focuses on understanding the multifaceted issues that impede educational access and continuity for the children of seasonal agricultural workers, with a view to informing policy and practice.

Method

The research was conducted as a phenomenological study, a qualitative approach that seeks to explore and understand the lived experiences of individuals. Data were collected through semi-structured interviews and participant observations conducted between October 2022 and January 2023. The study was situated in three different schools located in the Menemen District of Izmir province, Turkey. Participants included seasonal agricultural workers whose children attended these schools, as well as teachers and administrators who interact with these families. The qualitative methodology allowed for a deep, nuanced understanding of the personal and educational challenges faced by these families.

Results and Discussion

The findings reveal several key challenges that seasonal agricultural workers and their children face concerning education such as economical constraints, transportation barriers, discrimination and social exclusion.

Many families struggle with the costs associated with education, such as school supplies, uniforms, and other fees. These financial pressures often lead to irregular attendance and dropouts, as children are sometimes required to work alongside their parents to supplement the family income. The economic precarity faced by these families means that education can become a secondary priority when survival is at stake.

Due to the frequent relocations inherent in seasonal agricultural work, consistent and reliable transportation to school is a major issue. Children often face long and difficult commutes, which can discourage regular attendance and impact their overall academic performance. The lack of safe and reliable transportation options exacerbates the instability in their educational journey.

Instances of discrimination and social exclusion in schools were reported by both parents and children. This includes biases from peers and sometimes even educators, which contribute to a hostile school environment, further hampering children's educational experiences. The social stigmatization faced by these children can severely impact their self-esteem and willingness to engage in school activities.

To address these challenges, the study proposes several solutions aimed at improving educational access and quality for the children of seasonal agricultural workers. Creating boarding schools can provide a stable educational environment for children, ensuring continuity despite the frequent relocations of their families. These schools would offer a consistent academic setting and reduce the impact of mobility on education. Boarding schools can also offer additional support services, such as tutoring and counseling, which are crucial for students facing multiple socio-economic challenges. Providing financial assistance to these families can help alleviate some of the economic pressures that force children to miss school. This support could come in the form of scholarships, subsidies for school-related expenses, or direct financial aid. By reducing the financial burden, children can focus more on their studies rather than contributing to the family income. Encouraging and facilitating more stable employment opportunities for seasonal agricultural workers can reduce the need for frequent relocations. This stability can lead to more consistent school attendance for their children and improve their educational outcomes. Programs that support skill development and employment stability for parents can have a positive ripple effect on their children's education. Implementing comprehensive anti-discrimination programs within schools can help create a more inclusive and supportive environment. Training for teachers and staff on cultural sensitivity and the specific challenges faced by these children can foster a more welcoming atmosphere. Educational institutions should adopt policies that actively combat discrimination and promote diversity and inclusion.

The study underscores the urgent need for targeted interventions to support the educational needs of children from seasonal agricultural families. By addressing the economic, logistical, and social challenges identified, stakeholders can work towards creating a more equitable educational landscape. This, in turn, can enhance the academic success and socio-economic well-being of these children, providing them with better opportunities for their future. The proposed solutions, while requiring coordinated efforts from policymakers, educators, and the community, offer a comprehensive approach to overcoming the barriers faced by this vulnerable population.

By continuing to focus on these issues, we can develop a deeper understanding of the complexities involved and work towards more sustainable and inclusive educational policies and practices. Ensuring that the children of seasonal agricultural workers receive a quality education is not only a matter of social justice but also essential for the broader socio-economic development of rural communities.